

Kultuuriministri määruse „Kultuuriministeeriumi teadus- ja arendustegevuse programmist „Eesti kultuuri teadus-ja arendusprogramm 2023-2026“ toetuse taotlemise ja kasutamise tingimused ja kord” eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Kultuuriministri määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel. Kultuuriministeerium lähtub teadus- ja arendustegevuse programmi (edaspidi *TA programmi*) meetme loomisel teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse §-st 13, mis kohustab ministeeriumit korraldama oma valitsemisala teadus- ja arendustegevust.

Kultuuriminister on Kultuuriministeeriumi teadus- ja arendustegevuse programmist „Eesti kultuuri teadus-ja arendusprogramm 2023-2026“ toetuse taotlemise ja kasutamise tingimused ja korra kehtestanud 11.09.2023 määrusega nr 10. Kuna kehtivasse määrusesse on muudatusi vaja teha mitmesse peatükki, muutes ka kehtiva määruse struktuuri (eriti 5. ja 6. ptk), on mõistlik määrus kehtestada uuel kujul ning kehtiv määrus tunnistada kehtetuks.

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) reguleerib TA programmi raames riigieelarveliste toetuste (edaspidi *toetus*) andmist Eesti positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutustele ja nende partneritele.

TA programmi eesmärk on luua eesti kultuuri valdkonnas uusi teadmisi, uurida ja arendada eesti kultuuri, ja teadust, ühiskonda ja majandust. Programmi panustab kultuurivaldkonna vähe- ja/või alauuritud teemade uurimisse ning toetab võimekate teadlaste ja uurimismeeskondade tekkimist eesti kultuurile oluliste teemade uurimiseks.

TA programmi raames toetatakse eesti kultuuri teemalisi uurimisprojekte, mille raames tehtav tegevus vastab teadus- ja arendustegevuse tunnustele, st on uudne, loominguline, ettemääramatu tulemusega, süstemaatiline, ülekantav ja/või korratav.

Võrreldes kehtiva määrusega suurendatakse eelnõuga paindlikkust iga-aastaste taotlusvoorude korraldamisel ja antakse programmi nõukojale volitused igal aastal vooru tingimusi enne selle väljakuulutamist vajadusel täpsustada.

Määrusega lisatakse programmi tegevuste loetellu monograafia koostamine. Põhjalike teaduslike tervikkäsitluste toetamise vajadus on suur ning kehtiva määruse sõnastuses monograafiate koostamise toetuse taotlemise võimalus puudus. Teadusmaailmas kasutatakse üha rohkem teadustöö tulemuste avalikustamiseks teadusartikli formaati, kuid põhjalikke eesti kultuuri erinevaid aspekte koondavaid tervikkäsitlusi need ei asenda.

Eraldi rõhutatakse määruses vajadust toetada vähe- või alauuritud teemade uurimist ja uurimismeeskondade teket ja arendamist. TA-programmi eesmärk ei ole pakkuda grandivoorudele täiendavat rahastust, vaid edendada teadustööd riigi vaatest olulistel teemadel kultuurivaldkonnas, millel puuduvad muud rahastamisskeemid ja -võimalused.

Määrusega ei muudeta taotlejatele esitatavaid nõudeid, pigem neid mõnevõrra leevendatakse (nõuded vastutavale täitjale ja põhitäitjale).

Määrusesse lisanduvad Eesti Teadusagentuuri (ETAG) ja toetuse saajate vahel sõlmitavate eraldislepingute sätted. Eraldislepingute sõlmimine on vajalik ETAGi töökorralduse ja ETISE kasutamise hõlbustamiseks.

Taotlemise etapis ei pea enam esitama andmehaldusplaani, mis vähendab taotlejate töömahtu ja ETAGi töökoormust.

Teadus- ja arendusprogrammi toel edendab Kultuuriministeerium eesti kultuuri uurimist ja selle kestlikkuse strateegilist käsitlust. Samuti on oluline toetada ja arendada võimekust leida kestlikkuse toeks praktilisi lahendusi mitte üksnes kultuurielus, vaid ka teistes olulistes valdkondades.

Näiteks 2021. aastal toetati Eesti humanitaarteaduseid mitmel viisil: Haridus- ja Teadusministeeriumi rahvusteaduste baasfinantseerimine positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutustele (2 315 500 eurot), teadus- ja arendusprogrammid „Eesti keel ja kultuur digiajastul 2019-2027“ ja „Eesti keeletehnoloogia 2018-2027“ (2 000 000 eurot) ja Eesti Teadusagentuuri jagatavad uurimistoetused (1 197 405 eurot). Kultuurikapital pakub õppejõududele kunstide ja rahvakultuuri loometegevuse stipendiumeid (500 000 eurot). Kokku 4 315 500 eurot.

Samuti on Kultuuriministeerium rahastanud iga-aastastelt kultuuri-, spordi- ja lõimumise uuringuid riigieelarvest ning Euroopa Liidu vahenditest (Euroopa Regionaalarengu Fondist kaasrahastatav programm RITA ja loomemajanduse arendamise meede). Perioodil 2017-2022 oli ministeeriumi keskmine TA kogukulu 240 000 eurot aastas. Tegevustoetuste kaudu on samuti rahastatud haldusala asutusi, kellel on seadusest tulenev teadustöö kohustus või kellel on teadustöö eesmärgid sätestatud asutaja ootustes (Eesti Meremuuseum, Eesti Kunstimuuseum, Eesti Ajaloomuuseum).

Eespool toodud võimalustest ei piisa, et suurendada kultuurivaldkonna TA-d strateegia „Eesti 2035“, „Kultuuri arengukava 2021-2030“ (edaspidi Kultuur 2030) ja „Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021-2035“ (edaspidi TAIE) viienda fookusvaldkonna „Elujõuline Eesti ühiskond, keel ja kultuuriruum“ arenguvajaduste huvides.

TA programm on seotud Kultuur 2030 2. eesmärgi „Eesti kultuurimälu on hoitud ja hinnatud“ tegevussuunaga 2.10 „Edendame Eesti kultuuri uurimis- ja teadustöö, sh loovuurimuse võimalusi. Eesti kultuuri säilimine ja areng toetub kõrgetasemelisele teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile. Soodustame teadus- ja arendustegevuse rakendamist kultuuri väljendusvormide mitmekesistamisel ning edendamist ühiskonna ees seisvate väljakutsete lahendamisel ja eesmärkide saavutamisel.“.

Kultuurivaldkonna TA programm panustab ÜRO säästva arengu eesmärkide saavutamisse, milleks on kultuuriruumi elujõulisus, kvaliteetne haridus, rahumeelse ja kaasava ühiskonna areng, kuid ka soolise võrdsuslikkuse ja ebavõrdsuse vähendamise eesmärgid.

TA programm on samuti seotud Eesti säästva arengu riikliku strateegiaga „Säästev Eesti 21“ Taotluses väljapakutud TA tegevused aitavad ellu viia selle strateegia eesmarke 1 (Eesti kultuuriruumi elujõulisus). Eestis tehakse teadmispõhiseid otsuseid ning lahendusteede valikul eelistatakse mõjusaid ja uuenduslikke lähenemisviise.

Eelnõu ei ole seotud ühegi menetluses oleva eelnõu, Euroopa Liidu õiguse rakendamise ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kultuuriministeeriumi teadus- ja arendusnõunik Viivian Jõemets (viivian.joemets@kul.ee, 628 2226) ja loomemajandusnõunik Anu-Maaja Pallok (anu-maaja.pallok@kul.ee, 628 2234) ning Kultuuriministeeriumi õigus- ja haldusosakonna õigusnõunik Siiri Pelisaar (siiri.pelisaar@kul.ee, 628 2225).

2. Eelnõu sisu

Eelnõu koosneb 9 peatükist ja 30 paragrahvist. Määrus sisaldab järgmisi peatükke:

1. Üldsätted
2. Nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele ning toetuse taotlemine
3. Kulude abikõlblikkus ja toetuse osakaal
4. Taotluste ja jätkutaotluste menetlemine
5. Toetuse maksmise tingimused, eraldislepingu sõlmimine ja muutmine ning taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamine
6. Toetuse kasutamine, aruannete esitamine ja menetlemine ning projekti tulemuste avalikustamine
7. Toetuse tagasinõudmine ja tagasimaksmine
8. Toetuse saaja, partneri ja toetuse andja õigused ja kohustused
9. Rakendussätted

1. peatükk reguleerib üldsätteid.

Paragrahvis 1 sätestatakse määruse **reguleerimis- ja kohaldamisala**. Määrusega kehtestatakse kultuurivaldkonna teadus- ja arendustegevuse (edaspidi *TA-tegevuse*) programmi juhtimise, TA-tegevuse programmist toetuse taotlemise, taotleja ja taotluse hindamise ning toetuse andmise ja kasutamise tingimused ja kord. Määruse rakendamise eest vastutab Sihtasutus Eesti Teadusagentuur (edaspidi *ETAG* või *toetuse andja*), kellega Kultuuriministeerium on sõlminud halduslepingu¹. Määrusega reguleerimata küsimustele rakendatakse haldusmenetluse seadust ja toetuse andmisel vähese tähtsusega abina Euroopa Liidu vastavaid õigusakte.

Paragrahv 2 selgitab määruses kasutatavaid **mõisteid** (teadus- ja arendustegevus, alusuuring, rakendusuuring, eksperimentaalarendus, monograafia, projekt, taotleja, partner, toetuse saaja jne).

Paragrahvis 3 kirjeldatakse **programmi juhtimist**. Programmi juhib seitsmeliikmeline nõukoda, kuhu kuuluvad riigi ja TA asutuste esindajad. Programmi nõukoja koosseis kooskõlastatakse enne kinnitamist ja taotlusvooru avamist Kultuuriministeeriumiga. Nõukoja ülesandeks on juhtida programmi kultuurivaldkonna strateegiliste eesmärkide vaatest, tuvastada valdkonnas vähe- või alauuritud teemasid, mis vajaksid riigipoolset täiendavat tuge ja arengutõuget, hinnata esitatud taotluste prioriteetsust valdkonna arengu ja strateegiliste eesmärkide aspektist.

Nõukoda kinnitab igaks taotlusvooruks tegevused, mida vooru raames välja kuulutatakse. Nõukojal on õigus teha valik, millised tegevused läbi viiakse, millise eelarvega projekte saab taotleda ja kas vooru raames kuulutatakse välja võimalus taotleda projekte kaheks või kolmeks

¹ Haldusleping riigisisese toetusprogrammi elluviimiseks–Riigi Teataja

aastaks. Nõukoja pädevuses on ka otsustada, et vooru välja ei kuulutata, jättes tegevused kinnitamata.

Paragrahv 4 sätestab **toetuse andmise eesmärgi ja tulemuse**. Eesmärgiks on ühiskonna nõudlusest tulenevate TA vajaduste rahuldamine. Tegemist on nn. ülalt-alla rahastamisega, kus nõudlus TA järele tekib tellimusena teadlastele ja uurimisrühmadele väljastpoolt, antud programmi puhul eeskätt avalikust sektorist. Avaliku huvi hindamisel lähtutakse riigi strateegilistest eesmärkidest, ministeeriumide, registreeritud kutse- ja erialaliitude ning teiste huvitatud osapoolte ettepanekutest.

Toetuse andmise eesmärk on tõsta kultuurivaldkonna asutuste teadus- ja arendustegevuse võimekust uuringute läbiviimisel, tõhustada interdistsiplinaarse teadus- ja arendustegevuse koostööd teadus- ja arendusasutuste, ettevõtete ja teiste organisatsioonide vahel, luua projektide kaudu uusi teadmisi, loome- ja uurimismeetodeid või -tehnikaid, toetada monograafiate koostamist ning panustada seeläbi uurimisvaldkondade ning kultuuri ja seeläbi ka ühiskonna arengusse.

TA-programmi sihiks on edendada või algselt eesti kultuuri seisukohalt prioriteetsete teemade uurimist. Prioriteetne on uurimisteema, mis vastab vooru väljakuulutamisel sõnastatud prioriteetsetele teemadele, on seni vähe- või alauuritud, mille uurimiseks on vajalik teadlaste ja uurimisrühmade järelkasvu luua või suurendada; mille uurimistööde puudumine takistab akadeemilise õppetöö läbiviimist ja/või valdkonna arengut. Oluline on luua uusi ja tõhustada seniseid koostöömudeleid teadus- ja arendusasutuste ja koostööasutuste vahel ja parandada teadmussiirde mahtu ja mitmekesisust.

Toetuse kasutamise tulemusena viiakse läbi teadus- ja arendustegevuse määratlusele vastav uurimisprojekt, mille raames luuakse uusi ja uuenduslikke teadmisi kultuurivaldkonnas, algatatakse seni väheuuritud, kuid valdkonna arengu seisukohalt oluliste teemade uurimine. Eduka tegevuse tulemusena luuakse uurimisrühmad, kes tegelevad riigi jaoks oluliste kultuurivaldkonna teadussuundade uurimisega ning panustatakse vastavate uurimissuundade jätkusuutlikkusse ja järelkasvu, mis läbi kasvab kultuurivaldkonna teadus- ja arendustegevuse võimekus ning valdkondlik tasakaal. Positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutuste uurimisrühmad teevad omavahel sisulist koostööd teadus- ja arendustegevuse kvaliteedi, tulemuslikkuse ja mõju tõstmiseks. Üldisema tulemusena paraneb teadus- ja arendusasutuste, koostööasutuste ja riigi vaheline koostöö.

Paragrahviga 5 kehtestatakse **toetatavad tegevused ja vähese tähtsusega abi** andmise tingimused.

Toetust antakse projektile, mis täidab toetuse andmise eesmärgi ja panustab oodatavate tulemuste saavutamisse ning mille raames viiakse läbi kultuurivaldkonna alusuuringuid, rakendusuuringuid või eksperimentaalarendusi või koostatakse ja avaldatakse monograafiaid. Eraldi ei ole määruses välja toodud kultuurivaldkonna tervikkäsitluse mõistet, mis on kaetud suuremahulise ja tervikliku monograafia mõistega. Samuti ei ole määruses eraldi esile tõstetud strateegiliste uuringute mõistet, mille uurimistoetuste taotlused vastavad suuremahuliste vähemalt ühte partnerit kaasavate taotluste tingimustele.

Toetust antakse ühe-, kahe- või kolmeaastase projekti elluviimiseks vastavalt konkreetse aasta taotlusvooru tingimustele.

Kui toetus loetakse vähese tähtsusega abiks VTA määruse mõistes, kontrollib toetuse andja riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrist, et taotletava toetuse andmise korral ei ületaks taotlejale ja partnerile eraldatud vähese tähtsusega abi koos taotlusvoorst eraldatava toetusega kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul 300 000 eurot.

2. peatükk sätestab nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele ning toetuse taotlemise korra.

Paragrahv 6 kirjeldatakse nõudeid taotlejale ja partnerile. **Taotleja** võib olla Eestis positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutus, kelle töötaja osaleb projektis vastutava täitjana. 2024. aasta seisuga on Eestis 24 positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutust, kes esindavad era-, riigi- ja avalikku sektorit. Taotleja poolt projekti kaasatud **partneriks** võib olla positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutus, kelle töötaja osaleb projektis põhitäitjana. Partneri kaasamine on kohustuslik määruse § 11 lõike 1 punktis 1 nimetatud toetuse taotlemisel.

Taotleja võib kaasata projekti elluviimisesse projekti eesmärgi ja vajaduste põhjal **koostööasutusena** teisi avaliku sektori asutusi või juriidilisi isikuid Koostööasutusele toetust ei eraldata, projektis osalemise kulud kaetakse arвете alusel. Koostööasutusega lepingulises suhtes olev isik või üliõpilane osaleb projektis täitjana. Projekti koostööasutuseks võib olla näiteks riigiasutus, rakenduskõrgkool või muu haridusasutus, mittetulundusühing ja sihtasutus, kohaliku omavalitsuse üksus, äriühing. Partnerite ja koostööasutuste kaasamine teadusprojekti soodustab teadmussiiret, edendab koostööd teadlaste ning valdkonna asutuste vahel, toetab teadlaste ja ekspertide horisontaalselt mobiilsust ning aitab kaasa ekspertide järelkasvu tagamisele valdkonnas.

Taotleja ja partner peavad vastama järgmistele nõuetele:

- 1) neil ei ole maksu- või maksevõlga riigi ees või see on ajatatud ning nad on nõuetekohaselt täitnud maksukorralduse seaduses sätestatud maksudeklaratsioonide esitamise kohustuse;
- 2) nad ei ole pankrotis, likvideerimisel ega sundlõpetamisel ning neil ei ole kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust;
- 3) juhul kui toetuse andja on teinud neile varasema projekti raames tagasinõudmise otsuse, ei tohi neil otsuse kohaselt tagasimaksmisele kuuluv toetus tähtajaks tagasi maksmata olla;
- 4) nende toetatava tegevusega seotud majandustegevus ei ole lõppenud ega peatunud;
- 5) nad on suutlikud projekti elluviimiseks vajalikke mitteabikõlblikke kulusid tasuma;
- 6) neil ei ole majandusaasta aruande esitamise võlga ega muid täitmata kohustusi toetuse andja ees;
- 7) neil on projekti elluviimiseks ja haldamiseks vajalikud õiguslikud, organisatsioonilised ja tehnilised eeldused, mis on vastavuses projektis neile määratud ülesannetega;
- 8) juhul kui taotletav toetus on käsitletav vähese tähtsusega abina, peavad nad vastama VTA määruses sätestatud tingimustele.

Kui taotleja või partner on taotlenud projektile või projekti osadele tegevustele toetust samal ajal mitmest meetmest või muudest riigieelarvelistest, kohaliku omavalitsuse, Kultuurkapitali, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest, peab taotluses olema esitatud sellekohane teave.

Paragrahv 7 sätestab **nõuded taotlusele**. Kõik ühes projektis kavandatud tegevused tuleb esitada ühes taotluses. Taotluses kirjeldatud projekt peab panustama määruse §-s 4 nimetatud eesmärgi ja tulemuse saavutamisse ning vastama määruse § 5 lõikes 1 sätestatule. Taotlus peab muu hulgas sisaldama järgmisi andmeid ja dokumente:

- 1) üldandmed taotleja kohta;

- 2) partneri kaasamisel tema nõusoleku kinnitus, üldandmed partneri kohta, sealhulgas partneri roll projektis, tema rahaline panus (olemasolu korral) ning §-s 6 toodud nõuetele vastavuse kinnitus;
- 3) koostööasutuse kaasamisel tema kirjalik nõusolek, üldandmed koostööasutuse kohta ja roll projektis;
- 4) andmed projekti vastutava täitja, põhitäitja, täitja-ning projekti elluviimisel osalevate isikute kohta koos selgitusega, millised on nende kompetentsid, rollid ja vastutused ning töökoormus projektis;
- 5) projekti üldandmeid, sh projekti nimetus eesti ja inglise keeles, projekti lühikokkuvõte eesti ja inglise keeles, projekti elluviimise periood;
- 6) taotletava toetuse summa;
- 7) projekti eelarve tegevuste ja kululiikide lõikes;
- 8) projekti teaduslik põhjendus;
- 9) projekti olulisus toetuse andmise eesmärkide seisukohalt, mis on loetletud §-s 4;
- 10) projekti peamised eesmärgid, uurimisküsimused, tegevus- ja ajakava;
- 11) projekti eeldatavad tulemused, nende teaduslik ja ühiskondlik olulisus, võimalikud jätkamissuunad ja panus valdkonna järelkasvu tagamisse;
- 12) vajadusel autoriõiguste omaja luba projekti tulemusi avalikustada ja tasuta tutvustada ning levitada;
- 13) uurimistöö avalikkusele tutvustamise plaan;
- 14) projekti teaduseetika teemade analüüs vastavalt teaduseetika kontrollküsimustikule;
- 15) volikirj, kui taotleja esindusõiguslik isik tegutseb volituse alusel.

Paragrahv 8 reguleerib **taotlusvooru avamist ja taotluste esitamist**. Taotlusvooru avamisest, tähtjast ja eelarvest teavitab ETAG oma veebilehel vähemalt 14 kalendripäeva enne taotlusvooru avamise päeva.

Taotluse peab esitama esindusõiguslik isik Eesti Teadusinfosüsteemi (edaspidi *ETIS* või e-keskkond) kaudu. Toetuse andja kinnitab taotluse kättesaamist. Taotlus tuleb esitada välja kuulutatud tähtjaks.

Paragrahvis 9 sätestatakse **projekti tegevuste elluviimise ja toetuse kasutamise periood**.

Üheaastase projekti elluviimise periood võib alata taotluse esitamisele järgneva aasta 1. jaanuarist või taotluses märgitud hilisemast kuupäevast ning kesta kuni taotluse esitamisele järgneva kalendriaasta 31. detsembrini. Kahe- või kolmeaastase projekti elluviimise periood võib alata taotluse esitamisele järgneva aasta 1. jaanuarist või taotluses märgitud hilisemast kuupäevast ning kesta projekti teise või kolmanda aasta 31. detsembrini. Kahe- või kolmeaastase projekti elluviimise iga aasta kohta esitab taotleja ETAGi poolt määratud tähtjaks eraldi tegevuskava ja eelarve, mis on aluseks käesoleva määruse § 11 lõikes 1 sätestatud toetuse summa eraldamise jätkamiseks. Kahe- või kolmeaastaste projektide puhul eraldatakse toetus korraga üheks aastaks.

Toetuse kasutamise periood võib alata projekti elluviimise perioodi alguskuupäevast ning kesta kuni projekti elluviimise perioodi lõpuni, ehk toetust tohib kasutada üksnes projekti elluviimise perioodi ajal.

Toetuse saaja võib taotleda projekti elluviimise perioodi pikendamist kuni kolme kuu võrra, kui projekti elluviimisel on ilmnenud toetuse saajast sõltumatud erakordsed ja/või ettenägematud asjaolud, kui toetuse saaja on toetuse kasutamise perioodi pikendamise taotluse esitanud enne

selle perioodi lõppu ja kui toetuse kasutamise periood ei ületa lõikes 1 või lõikes 2 sätestatud tähtpäeva.

Taotluse toetuse kasutamise perioodi pikendamiseks esitab toetuse saaja esindusõiguslik isik ETAG-ile e-kirja teel.

Toetuse kasutamise perioodi pikendamise taotluse rahuldamise või mitterahuldamise otsuse langetab ETAG, kaasates vajadusel hindamiskomisjoni või sõltumatuid eksperte. ETAG teavitab toetuse saajat otsusest e-kirja teel kümne tööpäeva jooksul otsuse langetamisest arvates.

Kui toetuse kasutamise perioodi pikendamise taotlus on rahuldatud, loetakse toetuse kasutamise perioodi kestuse lõpuks muudatustaotluses sätestatud kuupäev.

Toetuse andja loeb projekti lõppenuks pärast lõpparuande kinnitamist ja viimase makse tegemist toetuse saajale ning teavitab sellest toetuse saajat ETISe kaudu.

3. peatükk sätestab projekti **kulude abikõlblikkuse ja toetuse osakaalu.**

Paragrahvi 10 kohaselt on kulu **abikõlblik**, kui see on projekti elluviimiseks vajalik, põhjendatud, tekib toetuse kasutamise perioodil tehtavate tegevuste käigus, selle tasub toetuse saaja või partner ning on kooskõlas õigusaktidega, sealhulgas:

- 1) on tasutud toetuse saaja või partneri arvelduskontolt;
- 2) on tõendatud algdokumentidega;
- 3) on tehtud järgides riigihangete seaduse põhimõtteid kooskõlas määruse § 25 lõike 1 punktis 3 nimetatud kohustusega;
- 4) on selgelt kirjendatud raamatupidamises ja vastab Eesti finantsaruandluse standardile.

Mitteabikõlblik kulu on:

- 1) kinnisvara ja liiklusvahendi soetamise või liisimise kulu;
- 2) mitterahaline kulu;
- 3) sularahas ja tasaarvelduse korras tasutud kulu;
- 4) rahatrahvi ja rahalise karistuse kulu;
- 5) kohtumenetluse kulu, sealhulgas vastaspoole ja kolmanda isiku menetluskulu;
- 6) organisatsiooni juhtimise kulu ja juhtorganite tasu, välja arvatud projekti juhtimise kulu;
- 7) tulumaksuseaduse § 8 mõistes seotud isikute vahelistest tehingutest tulenev tulumaks;
- 8) käibemaks, välja arvatud juhul, kui seda ei saa käibemaksuseaduse alusel tagasi;
- 9) kulu, mille katteks on toetust eraldatud teisest meetmest või riigieelarve või muu avaliku sektori või välisabi vahenditest või tasutud teises projektis;
- 10) enne projekti elluviimise perioodi algust või pärast projekti elluviimise perioodi lõppu tehtud projektiga seotud kulu.

Paragrahvis 11 sätestatakse **toetuste summad ja osakaalud**. Projekte rahastatakse ühikuhindade põhimõttel. Taotluse osalist rahastamist ei ole. Toetuste määrad kehtestatakse eesmärgiga suunata uurimisrühmi koondama teemasid, tegema koostööd ning soodustada uurimisrühmade teket seni väheuuritud, kuid riigi vaatest olulistes teemades.

Sõltuvalt projekti uurimismetoodikast, projekti tegevustest ja nende maksumusest ning projektis osalevate isikute ja osapoolte arvust eristatakse kolme fikseeritud toetuse suurust:

- 1) 110 000 eurot projekti ühe aasta kohta juhul, kui projekti elluviimisesse on kaasatud vähemalt üks partner või
- 2) 80 000 eurot projekti ühe aasta kohta või
- 3) 50 000 eurot projekti ühe aasta kohta.

Lühiajalisi väikeprojekte eelarvega alla 50 000 euro TA programmi raames ei rahastata.

Toetust võib taotleda üheks, kaheks või kolmeks aastaks vastavalt vooru tingimustele. Kaheks või kolmeks aastaks saab toetust taotleda juhul, kui kahe- ja/või kolmeaastaste projektide taotlemise võimalus vooruks välja kuulutatakse.

Kui toetus ei ole vähese tähtsusega abi VTA määruse mõistes ega grupierandi määruse artikli 25 alusel antav abi, on toetuse maksimaalne osakaal 100% abikõlblike kulude kogumaksumusest.

4. peatükk sätestab taotluste ja jätkutaotluste menetlemise korra.

Paragrahv 12 reguleerib **taotluse menetlemist**. Taotlust menetletakse kuni 70 tööpäeva alatest taotlusvoorude sulgemisest. Kui taotluses esinevad puudused, on ETAGil õigus nõuda taotlejalt taotlusega seoses täiendavate andmete ja dokumentide esitamist. Puuduste kõrvaldamiseks võib toetuse andja anda taotlejale kuni kümme tööpäeva, millal taotluste menetlemise aeg peatub. Toetuse andja jätab taotluse läbi vaatamata ja sisuliselt hindamata, kui taotleja ei ole tähtaja jooksul puudusi kõrvaldanud, ning teavitab sellest taotlejat kümne tööpäeva jooksul alates käesolevas lõikes toodud tähtaja saabumisest. Kui puudus kõrvaldatakse, loetakse puudusega seotud nõue täidetuks.

Toetuse andja tunnustab taotleja, partneri ja taotluse nõuetele vastavaks, kui on täidetud kõik määrusega taotlejale või taotlusele sätestatud nõuded.

Paragrahvis 13 kirjeldatakse **taotluste hindamise** korda.

Hindamine toimub ETAGi koostatud hindamisjuhendi järgi, mis on eelnevalt Kultuuriministeeriumiga kooskõlastatud ja avaldatud ETAGi veebileheküljel. Hindamisjuhend sisaldab § 13 lõikes 5 nimetatud hindamiskriteeriume, alakriteeriume, nende osakaalusid ja hindamise skaalat, hindepunktide ja koondhinde kujunemise ning võrdsete koondhinnetega projektide eelistamise metoodikat.

Taotlustele eksperthinnangute andmiseks moodustab ETAG hindamiskomisjoni, mis koosneb programmi nõukoja liikmetest ja valdkonna siseriiklikest ekspertidest. Hindamiskomisjon koostab igale taotlusele sisulise hinnangu ja hinde, lähtudes vähemalt kahe eksperdi hinnangutest. Hindamiskomisjonil on õigus küsida lisaretsensioone hindamiskomisjoni välistelt ekspertidelt.

Hinnatakse taotluse teaduslikku põhjendatust, projekti teostatavust ja prioriteetsust ja panust valdkonna arengusse.

Vaid rahastamissetpaneku saanud taotlused suunatakse teaduseetika ja andmehalduse osa hindamisele, et vähendada taotluse koostamisele kuluvat töömahtu.

Paragrahv 14 sätestab **taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise tingimused ja korra**.

Taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse teeb ETAG.

Taotluse rahuldamise otsus tehakse juhul, kui taotleja, partner ja taotlus vastavad selles määruses nimetatud nõuetele ja taotlus kuulub hindamistulemuse põhjal rahuldamisele.

Taotluse rahuldamise otsuse võib teha haldusmenetluse seaduse § 53 tähenduses kõrvaltingimusega, kui on tõenäoline, et lõpliku otsuse tegemiseks vajalik eeldus saabub või täidetakse hiljemalt kõrvaltingimuses märgitud tähtaja jooksul ja kõrvaltingimuse seadmine on mõistlik. Kõrvaltingimuse nõuetekohasel saabumisel või täitmisel lisatakse sellekohane teave taotluse rahuldamise otsuse juurde. Taotluse kõrvaltingimustega rahuldamise otsuse põhjal ei teki toetuse saajal õigust toetuse maksetele, sealhulgas toetuse ettemaksetele. Õigus toetusega seotud maksetele, sealhulgas ettemaksetele, tekib toetuse saajal pärast seda, kui toetuse andja on tingimuse saabumise või täitmise tuvastanud toetuse saaja esitatud teabe põhjal.

Taotluse tingimusliku rahuldamise otsus tehakse juhul, kui hindamiskomisjon on seadnud taotlejale tingimusi projekti tegevuste osas ning taotleja on andnud nõusoleku projekti elluviimiseks ja hindamiskomisjoni poolt esitatud tingimuste täitmiseks. Näiteks teeb komisjon ettepaneku kasutada projekti raames olemasolevat kollekttsiooni või andmekogu või teha koostööd sarnasel teemal töötava töörühmaga või kaasata projekti riigi vaatest olulist koostöösutust või nende kompetentsi.

Taotluse rahuldamata jätmise otsus tehakse juhul, kui:

- 1) taotleja ja/või partner ja/või taotlus ei vasta kasvõi ühele käesoleva määruse §-des 6 ja 7 või teistele käesolevas määruses nimetatud nõuetele;
- 2) taotleja mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil;
- 3) taotleja on esitanud valeandmeid, tegemist on loomevarguse, sama tegevuse mitmest allikast topeltrahastamise või petturlusega;
- 4) taotleja ei võimalda taotluse nõuetele vastavust kontrollida;
- 5) hindamiskomisjoni hindamistulemuse põhjal ei kuulu taotlus rahuldamisele;
- 6) taotleja ei ole nõus täitma hindamiskomisjoni poolt seatud täiendavaid tingimusi;
- 7) eelarve mahu tõttu ei ole võimalik projekti toetada.

Taotlejale saadetakse tema taotluse kohta tehtud otsus ETISE kaudu.

Paragrahv 15 reguleerib jätkutaotluste esitamist ja hindamist.

Toetuse eraldamise jätkamine kahe- või kolmeaastaste projektide puhul toimub jätkutaotluse andmete, sh eelneva toetuse perioodi tulemuste põhjal. Projekti sisulist hindamist jätkutaotluste puhul ei toimu, lähtutakse taotluse esimese aasta hindamisest.

Toetus eraldatakse üheks aastaks. 31. detsembri seisuga esitatakse uue aasta alguses möödunud aasta tegevuste kohta aruanne.

Toome näite. Taotlusvoor toimub 2024. aastal. Tegevused ja toetuse kasutamine toimub 2025. aasta jooksul. Aruanne esitatakse 2026. a jaanuaris. Kolmeaastane projekt erineb üheaastasest projektis vaid selle poolest, et toetuse saaja ei esita projekti sisulist kirjeldust uuesti. See aga ei tähenda, et 2025. aasta toetust tohib kasutada veel 2026. aastal ja ka 2027. aastal. Kui selgub, et esimesel aastal eraldatud raha pole ära kasutatud ja tegevusi tehtud, siis projekt ei jätku.

Kui esitatakse kahe- või kolmeaastase projekti taotlus, siis eraldatakse toetus üheks aastaks korraga ja aruandlus toimub ühe aasta kaupa. Kui selgub, et eelarvelisi vahendeid ei ole järgmisel aastal, siis projekt ei jätku.

Jätkutaotlus esitatakse ETISE kaudu ETAGi määratud tähtjaks.

Jätkutaotluses näidatakse ära jätkutaotlusele eelnenud projekti tulemuste kokkuvõte ja tegevuskava täitmise aruanne, projekti perioodil tehtud olulised muudatused tegevuskavas ja nende põhjendus, ajakava ja tööplaan jätkutaotluses kajastatud projekti eelseisvaks perioodiks ning jätkutaotluses kajastatud projekti eelarve eelseisva perioodi kohta.

Paragrahvi 16 reguleerib **toetuse eraldamise jätkamist ja toetuse eraldamise lõpetamist.**

ETAG teeb otsuse mitte jätkata toetuse eraldamist, kui:

- 1) projekti täitmise edukus ja jätkusuutlikkus on olulisel määral vähenenud või on ebapiisav;
- 2) projekti eelarve ja/või tegevuskava ei ole mõistlik, realistlik või teostatav;
- 3) taotlejale seatud täiendavad tingimused ei ole täidetud;
- 4) projekti jätkamiseks puuduvad rahalised vahendid;
- 5) esinevad muud olulised ja põhjendatud asjaolud.
- 6) elluviidud tegevused ei vasta tegevuskavale või ei ole vastavuses TA-tegevuse määratlusega;
- 7) ilmnevad § 14 lõigetes 6 või 7 kirjeldatud asjaolud, mille kohaselt ei oleks taotlust rahuldatud.

Otsusest mitte jätkata toetuse eraldamist ja selle põhjustest teavitab ETAG taotlejat ETISE kaudu. Taotlejal on õigus esitada otsuse kohta arvamus ja vastuväited.

Paragrahv 17 reguleerib **taotleja ja toetuse saaja ärakuulamise** korda.

Taotlejale antakse võimalus esitada oma seisukohad enne taotluse rahuldamata jätmist, välja arvatud juhul, kui otsus põhineb taotluses esitatud andmetel ja puuduste kõrvaldamiseks esitatud teabel ja selgitustel.

Toetuse saajale antakse võimalus esitada oma seisukohad enne:

- 1) taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamist või muutmist, välja arvatud juhul, kui toetuse saaja taotlus rahuldatakse täielikult;
- 2) toetuse tagasinõudmise otsuse tegemist.

5. peatükk reguleerib toetuse maksmise tingimusi, eraldislepingu sõlmimist ja muutmist ning taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamist.

Paragrahv 18 reguleerib **toetuse maksmisest.**

Toetus makstakse välja toetuse saaja, ETAGi ja vastutava täitja vahel sõlmitava lepingu (edaspidi eraldisleping) alusel, mis sõlmitakse pärast § 14 lõikes 1 nimetatud otsuse tegemist. Juhul kui projektis osalevad partnerid, on eraldislepingu sõlmimise eelduseks taotleja ja partnerite vahel sõlmitud leping, milles sätestatakse lepingu osapoolte kohustused, tegevused ja eelarve jaotus.

Kui enne eraldislepingu sõlmimist selgub, et toetuse saaja, partner või isikud ei vasta enam nõuetele, on ETAGil õigus jätta eraldisleping sõlmimata. Kui enne eraldislepingu sõlmimist selgub, et § 14 lõikes 4 toodud kõrvaltingimused ei ole täidetud või saabunud, on ETAGil õigus jätta eraldisleping sõlmimata.

Paragrahv 19 sätestab **toetuse maksmise tingimused**.

Toetus makstakse välja kahes osas: 80% toetusest makstakse toetuse saajale välja kümne tööpäeva jooksul pärast eraldislepingu sõlmimist. 20% toetusest makstakse toetuse saajale välja kümne tööpäeva jooksul pärast projekti lõpparuande või kahe- või kolmeaastaste projektide puhul vahearuande kinnitamist.

Kui taotluse rahuldamise otsus tehakse kõrvaltingimusega, makstakse toetus välja pärast kõrvaltingimuse saabumist või täitmist.

Paragrahv 20 käsitleb **toetuse eraldislepingu muutmist**.

Toetuse eraldislepingut muudetakse toetuse andja algatusel või toetuse saaja sellekohase kirjaliku avalduse alusel. Eraldislepingu muutmine on vajalik, kui muudetakse projekti eesmärgi või tegevusi, millest tulenevalt muutuvad oluliselt projekti oodatavad tulemused, muudetakse projekti eelarvet kuluridade lõikes rohkem kui 10% projekti kogueelarvest arvestades või kui muudetakse projekti vastutavat täitjat.

Eraldislepingut võib muuta kuni toetuse kasutamise perioodi lõpuni, kuid mitte pärast projekti tegevuste lõppemist, ning tagasiulatuvalt alates muudatustaotluse esitamise kuupäevast, kui see aitab kaasa projekti tulemuste saavutamisele ja muudatus on põhjendatud.

Toetuse andjal on õigus keelduda eraldislepingu muutmisest juhul, kui soovitatav muudatus seab kahtluse alla projekti oodatavate tulemuste saavutamise või projekti tegevuste lõpetamise toetuse kasutamise perioodil või kui muudatused loovad tingimused, mis erinevad nendest tingimustest, mille alusel projekti rahastamise otsus tehti. Eraldislepingu muutmise otsustab toetuse andja 30 tööpäeva jooksul pärast vastavasisulise avalduse saamist ning teavitab sellest toetuse saajat meili teel.

Paragrahv 21 reguleerib **taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamist**.

ETAGil on õigus taotluse rahuldamise otsus tunnistada täielikult või osaliselt kehtetuks järgmistel juhtudel:

- 1) ilmneb asjaolu, mille korral taotlust ei oleks rahuldatud või seda oleks tehtud osaliselt;
- 2) taotlemisel või projekti elluviimisel on teadlikult esitatud valet või mittetäielikku teavet või teave on jäetud teadlikult esitamata;
- 3) kõrvaltingimusega taotluse rahuldamise otsuse korral kõrvaltingimus ei saabu või seda ei suudeta täita;
- 4) toetuse saaja avaldust toetuse kasutamise muutmiseks ei rahuldata ja toetuse saajal ei ole võimalik toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel jätkata;
- 5) toetuse saaja esitab avalduse toetuse kasutamisest loobumise kohta;
- 6) ilmnevad kõrvalekalded esialgsest tegevuskavast, tegevusi ei ole ellu viidud või ellu viidud tegevused ei vasta § 2 punktis 1 sätestatud TA-tegevuse määratlusele.

Toetuse saajal tuleb saadud toetus taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise korral otsuses toodud tingimustel tagastada vastavalt §-s 24 sätestatule.

6. peatükis sätestatakse toetuse kasutamine, aruannete esitamine ja menetlemine ning projekti tulemuste avalikustamine.

Paragrahvis 22 sätestatakse **toetuse kasutamine, aruandlus ja tagasinõudmine.**

Toetuse saaja on kohustatud pidama raamatupidamisarvestust projekti kulude kohta nii, et need on selgelt eristatavad muudest toetuse saaja kuludest, luues projektile eraldi konto, objekti, finantsallika vms.

Toetuse saaja on kohustatud võimaldama toetuse andjal kontrollida toetuse kasutamist ning osutama selleks igakülgset abi, sealhulgas võimaldama esitatud andmete õigsuse kontrollimiseks viibida asutuse ruumides ja territooriumil või projekti tegevuste elluviimise paigas, samuti esitama kõik nõutud dokumendid.

Projekti vahe- ja lõpparuande vormid töötab välja ETAG. Vahearuanne esitatakse ETAGile ETISE kaudu ETAGi poolt määratud tähtajaks ja vormis ning see peab sisaldama vähemalt ülevaadet projekti vahearuande perioodil tehtud tegevustest ja nende tulemustest ning projekti eesmärkide täitmisest, selgitusi planeeritud ja tegelike tegevuste ning tulemuste erinevuste kohta ning finantsaruannet, mis on kooskõlas toetuse saaja raamatupidamise andmetega.

Aruande esitamise tähtaega võib põhjendatud juhtudel toetuse saaja taotluse alusel pikendada, kui ta on esitanud pikendamise taotluse enne taotluse rahuldamise otsuses märgitud aruande esitamise tähtaja saabumist.

ETAG menetleb vahearuannet kuni 40 tööpäeva selle esitamisest arvates. Kui vahearuandes on puudusi, võib ETAG anda toetuse saajale kuni kümme tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks, millal aruande menetlemise aeg peatub.

ETAG kaasab vajadusel vahearuande hindamise programmi nõukoja. ETAG kinnitab vahearuande, saadab vahearuande toetuse saajale tagasi täiendamiseks või lükkab selle tagasi.

Juhul kui vahearuanne saadetakse toetuse saajale tagasi täiendamiseks, saab toetuse saaja esitada täiendatud vahearuande ETAGi määratud tähtajaks. Tähtajaks täiendamata aruanne lükatakse tagasi. Juhul kui vahearuanne lükatakse tagasi, on ETAGil nõukoja ettepanekul õigus eraldatud toetus osaliselt või täielikult tagasi nõuda vastavalt §-s 24 sätestatule.

Toetuse saaja esitab lõpparuande ETAGile ETISE kaudu ETAGi poolt määratud tähtajaks ja vormis. Projekti lõpparuandes näidatakse:

- 1) ülevaadet projekti raames tehtud tegevustest ning saavutatud tulemustest (sh projekti täitmise tulemusel avaldatud ja toetusele viitavate publikatsioonide terviktekstid ning tööstusomandid) vastavalt taotluses esitatud eesmärkidele. Publikatsioone, millel puudub viide eraldatud toetusele vastavalt § 23 lõikele 6, lõpparuandesse lisada ei tohi;
- 2) kirjeldust saavutatud tulemuste rakendatavusest, andmete vabakasutuse potentsiaalset, ülevaadet panusest eesti kultuuri valdkonda, Eesti teadusesse, ühiskonda ja/või majandusse;
- 3) kinnitust, et projekti raames loodud andmed on kättesaadavaks tehtud selleks sobivas repositooriumis; projekti käigus kogutud andmeid, mis on talletatud andmehaldusplaanis näidatud viisil ja/või repositooriumis;

- 4) finantsaruannet, mis on kooskõlas toetuse saaja raamatupidamise andmetega;
- 5) projekti põhitulemuste populaarteaduslikku lühikokkuvõtet eesti ja inglise keeles;
- 6) muu taotleja hinnangul oluline projektiga vahetult seotud informatsioon.

Projekti ennetähtaegsel lõppemisel on taotleja kohustatud esitama lõpparuande ETAGi määratud tähtjaks. ETAG menetleb lõpparuannet kuni 40 tööpäeva selle esitamisest arvates. Kui lõpparuandes on puudusi, võib ETAG anda toetuse saajale kuni kümme tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks, millal aruande menetlemise aeg peatub.

Lõpparuannet hindab programmi nõukoda ja hindamisel lähtutakse vähemalt kahe eksperdi hinnangutest. ETAG võib lõpparuannete hindamisse vajadusel kaasata nõukoja väliseid eksperte.

ETAG programmi nõukogu põhjendatud ettepaneku alusel kinnitab lõpparuande, saadab lõpparuande toetuse saajale tagasi täiendamiseks või lükkab lõpparuande tagasi.

Juhul kui lõpparuanne saadetakse toetuse saajale tagasi täiendamiseks, saab toetuse saaja esitada täiendatud lõpparuande ETAGi sätestatud tähtjaks. Tähtjaks täiendamata lõpparuanne lükatakse tagasi. Kui lõpparuanne lükatakse tagasi, on ETAGil nõukoja ettepanekul õigus eraldatud toetus osaliselt või täielikult tagasi nõuda vastavalt §-s 24 sätestatule.

Lõpparuande esitamise tähtaega võib põhjendatud juhtudel toetuse saaja taotluse alusel pikendada, kui ta on esitanud pikendamise taotluse enne taotluse rahuldamise otsuses märgitud aruande esitamise tähtaja saabumist.

Paragrahv 23 reguleerib **projekti tulemuste avalikustamist ja kättesaadavaks tegemist.**

Projekti põhitulemuste eesti- ja ingliskeelse populaarteadusliku lühikokkuvõtte teeb toetuse saaja ETISE kaudu avalikult kättesaadavaks. Projekti lõpparuande teeb ETAG e-keskkonna kaudu avalikult kättesaadavaks.

Pärast lõpparuande kinnitamist koostab toetuse saaja kolme kuu jooksul pärast toetuse kasutamise lõpptähtpäeva projekti tulemusi tutvustava materjali avalikkusele, mis tehakse kättesaadavaks ka toetuse andja veebilehel.

Täpne andmete säilitamise koht täpsustatakse projekti andmehaldusplaanis. Andmete kättesaadavaks tegemiseks sobivad mitmesugused institutsionaalsed või valdkondlikud repositooriumid. Andmete piiritlemine ja kättesaadavaks tegemine repositooriumides tuleb täpsustada taotluses. Minimaalselt tuleb teha kättesaadavaks publikatsioonide alusandmed.

Projekti tulemusel avaldatud ja projektile viitavate publikatsioonide terviktekstid teeb toetuse saaja avalikkusele e-keskkonna kaudu vabalt kättesaadavaks. Juhul, kui teaduskirjastus piirab publikatsioonidele juurdepääsu ajaliselt, teeb toetuse saaja projekti täitmise tulemusena valminud publikatsioonide terviktekstid e-keskkonna kaudu avalikkusele vabalt kättesaadavaks pärast piirangu lõppemist.

Programmi vahenditest toetatud projektide tulemusel võib sündida kaitsmist vääriv intellektuaalne omand, mille kaitsmise viisi valikul tuleb lähtuda eesmärgist soodustada loodud omandi maksimaalset kasutuselevõttu, taotlemata kasumit, ning välditakse varaliste õiguste võõrandamist.

Programmi vahendite toel tekkivad avaandmed tuleb FAIR-printsiipe (Findable, Accessible, Interoperable, Re-usable) järgides teha kättesaadavaks, st tagada leitavus, ligipääsetavus, koostoimevõimelisus, taaskasutatavus.

7. peatükk reguleerib toetuse tagasinõudmist ja tagasimaksmist.

Paragrahv 24 kirjeldab toetuse tagasinõudmist ja tagasimaksmist. Toetuse andja teeb otsuse toetuse osalise või täieliku tagasinõudmise kohta kaalutlusõiguse alusel eelnõus sätestatud juhtudel:

- 1) toetust on makstud mitteabikõlbliku kulu hüvitamiseks;
- 2) ei viidud ellu taotluses ettenähtud tegevusi või eluviidud tegevused ei vasta TA-tegevuse määratlusele;
- 3) abikõlblike kulude maksumus kujunes planeeritust väiksemaks;
- 4) kuludokumente on kasutatud muu toetuse kuludokumendina;
- 5) toetuse saaja on jätnud osaliselt või täielikult täitmata kohustuse või nõude ja see on mõjutanud kulu abikõlblikkust;
- 6) toetuse saaja on esitanud valeandmeid või varjanud neid;
- 7) vahe- või lõpparuanne ei ole esitatud tähtajaks või vahe- või lõpparuanne lükatakse tagasi;
- 8) toetuse saaja suhtes on algatatud likvideerimis- või pankrotimenetlus, mille tõttu ei ole võimalik tagada toetuse saaja kohustuste täitmist;
- 9) toetuse andmine ei ole kooskõlas riigiabi reeglitega;
- 10) projekti kohta on tehtud taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise otsus.

Toetuse tagasinõudmise otsust ei tehta juhul, kui puudus kõrvaldatakse või kohustus või nõue täidetakse või kui toetuse saaja avastas ja teatas toetuse andjale esimesel võimalusel, et talle on hüvitatud mitteabikõlblik kulu, ning tagastas toetuse.

Toetuse tagasinõudmise otsust ei tehta juhul, kui:

- 1) puudus kõrvaldatakse või kohustus või nõue täidetakse;
- 2) toetuse saaja avastas ja teatas toetuse andjale esimesel võimalusel, et talle on hüvitatud mitteabikõlblik kulu, ning tagastas toetuse.

Toetuse tagasinõudmise otsuse võib teha kolme aasta jooksul toetuse saaja viimase kohustuse täitmise lõppemisest arvates. Toetuse saaja peab toetuse tagasinõudmise otsuses nimetatud toetuse tagasi maksma 60 kalendripäeva jooksul otsuse kehtima hakkamise päevast arvates.

Määruses kehtestatakse VTA tagasinõudmise ja tagasimaksmise sätteid. Kui toetust on eraldatud vähese tähtsusega abina, võib toetuse tagasinõudmise otsuse teha kümne aasta jooksul pärast toetuse saajale toetuse eraldamist.

Ebaseadusliku riigiabi korral nõutakse toetus tagasi koos intressiga toetuse väljamaksmisest arvates Euroopa Komisjoni kehtestatud määrade järgi. Tagasimaksmisele kuuluva toetuse võib tasaarveldada sama projekti raames väljamaksmisele kuuluva toetusega.

Tagasimaksmisele kuuluva toetuse võib ajatada toetuse saaja põhjendatud taotluse alusel, kui korraga maksmine seab toetuse saaja olulisel määral makseraskustesse. Toetuse tagasimaksmise ajatamiseks esitab toetuse saaja toetuse andjale kümne tööpäeva jooksul toetuse tagasinõudmise otsuse kättesaamisest arvates taotluse, milles on toodud ajatamise vajaduse põhjendus ja soovitud tagasimaksmise ajatamiskava. Ajatamise taotlusele peab toetuse saaja lisama finantsseisu kajastavad dokumendid, mida toetuse andja nõuab.

Ajatamise taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta teeb toetuse andja otsuse kümne tööpäeva jooksul ajatamise taotluse saamisest arvates. Põhjendatud juhul võib otsuse tegemise tähtaega pikendada mõistliku aja võrra, teavitades sellest toetuse saajat.

Toetuse tagasimaksmise ajatamise perioodi määrab toetuse andja, kuid see ei või olla pikem kui neli kuud.

Ajatamise taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse võib teha koos toetuse tagasinõudmise otsusega. Otsus saadetakse toetuse saajale e-keskkonna kaudu.

Kui toetuse saaja ei maksa ajatamiskava kohaselt toetust tagasi, võib ajatamise otsuse tunnistada kehtetuks. Ajatamise otsuse kehtetuks tunnistamise korral peab toetuse saaja maksma toetuse tagasi 30 kalendripäeva jooksul ajatamise otsuse kehtetuks tunnistamise otsuse kehtima hakkamisest arvates.

Kui tagasimaksmisele kuuluvat toetust tähtajaks tagasi ei maksta ega ole võimalik rakendada § 20 lõikes 7 sätestatud, nõuab toetuse andja tagasimaksmisele kuuluva toetuse tagasi eraõiguses alusetu rikastumise kohta kehtivate sätete kohaselt.

Kui ilmneb, et toetuse saaja on eiranud oma kohustusi või talle kehtestatud nõudeid ning rikkumine tõi kaasa rahalise mõju, kuid toetuse andjal ei ole võimalik rahalise mõju suurust hinnata, vähendatakse toetust protsentuaalselt olenevalt rikkumise raskusest ja mõjust kulu abikõlblikkusele.

8. peatükk sätestab toetuse saaja, partneri ja toetuse andja õigused ja kohustused.

Paragrahv 25 reguleerib **toetuse saaja ja partneri kohustusi**. Partner peab täitma toetuse saajale kehtestatud kohustusi. Toetuse saaja tagab määruses sätestatud kohustuste täitmise, projekti juhtimise ning selle eduka elluviimise taotluse rahuldamise otsuses fikseeritud tähtaegade ja tingimuste kohaselt, sh:

- 1) kasutab toetust taotluses, taotluse rahuldamise otsuses ja käesolevas määruses sätestatu järgi;
- 2) esitab toetuse andjale tähtajaks nõutud teabe ja aruanded;
- 3) järgib projektiga seotud teenuste ostmisel riigihangete seaduse §-s 3 toodud põhimõtteid ning võtab vähemalt kolm võrreldavat hinnapakkumist üksteisest sõltumatult pakkujatelt kõikide kulutuste kohta, mille korral toetuse saaja või partner teeb projekti elluviimiseks üheliigiliste teenuste ostutehingu, mille maksumus on ilma käibemaksuta võrdne 10 000 euroga või ületab seda. Juhul kui kolme sõltumatut hinnapakkumist ei ole võimalik esitada või kui odavaimat pakkumist ei valita, tuleb taotlusele lisada sellekohane põhjendus;
- 4) järgib vähese tähtsusega abi andmist reguleerivatest õigusaktidest tulenevaid kohustusi ja nõudeid, kui need on asjakohased;
- 5) säilitab toetuse taotlemise, kulu abikõlblikkust tõendavad dokumendid ja muud tõendid raamatupidamisseaduses sätestatud tähtaegade järgi;
- 6) säilitab toetuse taotlemise, kulu abikõlblikkust tõendavad dokumendid ja muud tõendid kümme aastat toetuse saamisest, kui toetust anti vähese tähtsusega abina;
- 7) annab toetuse andjale projekti elluviimise, sealhulgas toetuse kasutamise kohta suulisi ja kirjalikke selgitusi ning andmeid, sealhulgas väljavõtteid raamatupidamisprogrammist ja pangakontost kolme tööpäeva jooksul alates sellekohasest nõudmisest, ning võimaldab neil teha dokumentidest koopiaid ja väljavõtteid;
- 8) võimaldab toetuse andjal kohapeal toetuse kasutust kontrollida ning osutab selleks igakülgset abi;

- 9) peab projekti abikõlblike kulude ja mitteabikõlblike kulude ja tulude kohta eraldi raamatupidamisarvestust;
- 10) teavitab toetuse andjat viivitamata kirjalikult või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis taotluses esitatud või projektiga seotud andmete muutumisest, projekti elluviimist takistavast asjaolust, sealhulgas pankrotimenetlusest, likvideerimismenetlusest, projekti odavnemisest või kallinemisest ning projektiga seotud vara üleandmisest teisele isikule või asutusele;
- 11) teavitab toetuse andjat viivitamatult asjaoludest, mille tõttu ei ole enam tagatud vastutava täitja või põhitäitja panustamine projekti tegevustesse projektitaotluses esitatud mahus ja koormusega;
- 12) tagastab toetuse kasutamata jäägi koos lõpparuandega, arvestades 10%-list üldkulu määra projekti tegelikult kantud kuludest;
- 13) tagastab toetuse, kui toetuse andja esitab toetuse tagasinõude;
- 14) nimetab Kultuuriministeeriumi tegevuse toetajana projekti tulemusi tutvustavates trükistes, reklaamides (pressiteated, raamatud, trüki- tele- ja raadioreklaam jne) ja avalikel esinemistel, samuti kasutab trükistes Kultuuriministeeriumi logo ja viidet programmile nähtaval kohal;
- 15) täidab muid õigusaktides sätestatud kohustusi.

Paragrahvi 26 kohaselt on toetuse saajal õigus:

- 1) saada toetuse andjalt informatsiooni ja nõuandeid, mis on seotud õigusaktides, käesolevas määruses või taotluse rahuldamise otsuses sätestatud nõuete ja toetuse saaja kohustustega;
- 2) esitada oma seisukohad käesolevas määruses sätestatud juhtudel ja puuduste kõrvaldamise raames;
- 3) tutvuda tema kohta koostatud dokumendis sisalduva või sellega lahutamatult seotud teabega avaliku teabe seaduses sätestatud korras;
- 4) toetusest loobuda või see tagastada igal ajal täies ulatuses.
- 5) mõjuvatel põhjustel (siirdumine teisele tööle, alaliselt elama asumine teise riiki, surm, raske haigus või muud olulised ja põhjendatud asjaolud) taotleda vastutava täitja asendamist vastavalt käesoleva määruse §-s 20 sätestatule või määrata projektile uus põhitäitja teavitades sellest ETAGi.

Paragrahvi 27 kohaselt on toetuse andja kohustatud:

- 1) edastama taotlejale või toetuse saajale käesoleva määrusega reguleeritud otsused selles sätestatud aja jooksul;
- 2) tagama vähese tähtsusega abi andmete kandmise riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrisse ning muude konkurentsiseaduse 6. peatükis toodud kohustuste täitmise;
- 3) säilitama toetuse taotlemise ja andmisega seotud tõendeid kümme aastat taotluse rahuldamise otsuse tegemisest arvates;
- 4) kontrollima projekti elluviimist;
- 5) tegema taotlus- ja aruandevormi ning asjakohased juhendmaterjalid kättesaadavaks;
- 6) teavitama toetuse saajat viivitamata käesolevas määruses ja muudes toetuse kasutamist reguleerivates õigusaktides tehtud muudatustest;
- 7) tegema muid käesolevas määruses ja kohalduvates õigusaktides sätestatud toiminguid.

Paragrahvi 28 kohaselt on toetuse andjal õigus:

- 1) kontrollida projektiga seotud kuludokumente ja projekti elluviimist, sealhulgas toetuse kasutamise vastavust käesolevale määrusele ja taotluse rahuldamise otsusele;
- 2) tutvuda projekti ettevalmistamise ja tegevuste elluviimise käigus koostatavate dokumentidega;

- 3) nõuda taotluses sisaldunud projekti kestuse, tegevuste, eesmärkide, tulemuste ja kulude kohta täiendavate andmete ja dokumentide esitamist, mis tõendavad projekti nõuetekohast elluviimist ning toetuse saaja kohustuste nõuetekohast täitmist;
- 4) lõpetada toetuse maksmine ja/või nõuda toetuse osalist või täielikku tagastamist, kui toetuse saaja rikub käesolevas määruses ja/või taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimusi või kaldub muul viisil kõrvale taotluses või taotluse rahuldamise otsuses või käesolevas määruses sätestatust;
- 5) vähendada proportsionaalselt toetuse suurust taotluse rahuldamise otsuses kinnitatud projekti maksumuse vähenemisel;
- 6) keelduda toetuse maksmisest, kui toetuse saaja majanduslik olukord on halvenenud niivõrd, et toetuse kasutamine või projekti elluviimine on ohustatud;
- 7) kontrollida toetuse kasutamist;
- 8) kontrollida taotluse menetlemisel taotleja ja toetuse saaja mitteabikõlblike kulude tasumise suutlikkust;
- 9) otsustada kaalutusõigusele tuginedes käesoleva määruse kohane toetuse tagasinõudmise ulatus;
- 10) pikendada toetuse saajast mitteolenevate asjaolude ilmnemisel vastavasisulise taotluse olemasolu korral projekti elluviimise aega ja sellest tulenevalt projekti abikõlblikkuse perioodi.

9. peatükk koosneb rakendussätetest.

Paragrahv 26 sätestab määruse rakendamise. Enne määruse jõustumist TA-programmist antud toetuse kasutamisega seotud aruandlusele ning toetuse tagasinõudmisele ja -maksmisele kohaldatakse enne käesoleva määruse jõustumist kehtinud tingimusi ja korda. Seega nt 2023. aastal eraldatud toetuste aruandlusele kohaldub kultuuriministri 11. septembri 2023. a määrus nr 10 „Kultuuriministeeriumi teadus- ja arendustegevuse programmist „Eesti kultuuri teadus- ja arendusprogramm 2023-2026“ toetuse taotlemise ja kasutamise tingimused ja kord”.

Paragrahv 27 sätestab määruse kehtetuks tunnistamise - kultuuriministri 11. septembri 2023. a määrus nr 10 „Kultuuriministeeriumi teadus- ja arendustegevuse programmist „Eesti kultuuri teadus- ja arendusprogramm 2023-2026“ toetuse taotlemise ja kasutamise tingimused ja kord” tunnistatakse kehtetuks.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on Euroopa Liidu regulatsioonidega kooskõlas.

4. Määruse mõjud

TA programm aitab edendada eesti kultuuri erinevate tahkude uurimist, tõsta valdkondliku teadustöö taset ning tõhustada riigi, TA asutuste ning partnerasutuste vahelist koostööd.

Programmi tulemusena:

- areneb kõrgetasemeline valdkondlik teadustegevus, mis mõtestab Eesti arengut kultuuri võtmes ning aitab leida selle toeks innovaatilisi lahendusi;
- areneb interdistsiplinaarse TA-koostöö tulemuslikkus ettevõtete, organisatsioonide ja teadusasutuste vahel ning valdkonnad saavad täiendava sisendi innovatsiooniks;
- arendatakse ja rakendatakse uusi meetodeid, mis mitmekesistavad Eesti kultuuri väljendusvorme;

- toetatakse valdkonda, kus erasektori panus on paratamatult väike, sest väikerahva kultuurivaldkonna TA toetamine ei ole üldreeglina majanduslikult tulus;
- tagatakse kultuurivaldkonna õppejõudude, teadlaste järelkasv; suureneb valdkonna spetsialistide ja ekspertide arv; luuakse tingimused võimekate uurimisrühmade tekkeks riigi vaatest oluliste teemade uurimisel;
- paraneb rahvusvahelise koostöö võimekus;
- suureneb humanitaarvaldkonna TA panus ning isikute ja institutsioonide võimekus ühiskondlikult oluliste teemade käsitlemisel ja uudsete lahenduste väljatöötamisel ning juurutamisel;
- areneb erialane teaduskeel;
- suureneb Eesti ühiskonna keeleline ja kultuuriline kestlikkus. Eesti rahvastik väheneb lähitulevikus. Väiksem rahvastik ei tähenda automaatselt väiksemat võimekust keelt ja kultuuri säilitada. See sõltub omakultuuri viljelemise võimekusest ning selle teadmispõhisest arendamisest;
- vähe- või alauuritud teemade prioritseerimine ja eelisrahastamine võimaldab edendada kultuuri uurimise mitmekülgsust ja tasakaalustatust.

Mõju muudele valdkondadele ega ebasoovitavaid mõjusid ei kaasne.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõu alusel toetuse andmist rahastatakse riigieelarvest. Aastatel 2023-2026 on TA programmi eelarve kokku 6,4 mln eurot. 2023. aastal on TA programmi eelarve 1,3 milj eurot.

ETAGiga on Kultuuriministeerium sõlminud halduslepingu. Halduslepingu alusel on 2024. aastast alates ETAGi kulu rakendusülesande täitmise eest 1% programmi tegevuste aastasest eelarvest.

Teadustöö võimekuse kasvades ja uute kõrgetasemeliste uurimisrühmade tekkimisel suureneb Eesti kultuurivaldkonna konkurentsivõime rahvusvahelises konkurentsivõimelises teadusgrantide taotlemisel, mis võimaldab tulevikus Eesti kultuurivaldkonna teaduse rahastamisse tuua rahvusvahelisi grantide.

6. Määruse jõustumine

Eelnõu jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine ja huvigruppide kaasamine

Eelnõu väljatöötamisse oli kaasatud Eesti Teadusagentuur. Eelnõu eelnõude infosüsteemi kaudu kooskõlastamiseks eelnõu kiireloomulisuse tõttu ei esitatud.